

K ODRÁŽENÍ AGRESE NEPŘÍTELE

(Pokračování z VM 2/1977)

Jedním z rozhodujících opatření pro odrážení agrese nepřítele a přechod do rozhodné útočné operace je příprava a vybudování výchozího prostoru. Tento požadavek částečně realizujeme již v míru. Je značně náročný na organizačtorskou i řídicí práci všech velitelů, štábů i politických orgánů. Potvrzují to i zkušenosti a poznatky ze cvičení.

Výchozí prostor pro odrážení agrese (v operačním měřítku) zahrnuje:

- pásmo příkrytí;
- výchozí prostory divizí prvního sledu (první pásmo výchozího prostoru);
- prostory rozmístění svazků druhého sledu (druhé pásmo výchozího prostoru);
- prostory rozmístění RVD, vojsk PVO a prostředků REB, záloh druhů vojsk a speciálních vojsk, předpokládané čáry jejich zasazení a komunikace k nim;
- místa velení a spojovací soustavu;
- systém ženijních zátarasů a osy pro manévr vojsk;
- prostory rozmístění týlových útvarů, skladů a zařízení;
- prostory soustředění operačních záloh (třetí pásmo výchozího prostoru).

Konkrétní příprava, organizace a budování výchozího prostoru na armádním stupni se odráží v „Plánu přípravy a zaujetí výchozího prostoru“, který zpracujeme na mapě 100 000 s textovou přílohou a grafikonem vyvedení vojsk. V Plánu zpravidla uvádíme:

a) Graficky — předpokládaný zámysl nepřítele k agresi a jeho pravděpodobné uskupení v pohraničním pásmu; sestavu sil a prostředků vyčleněných nebo předsunutých k příkrytí státní hranice (prostory, které zaujímají) a systém ženijních zátarasů; uskupení vojsk prvního sledu ve výchozím prostoru, osy přesunů a stanovené úkoly; uskupení vojsk v prostoru rozmístění

druhého sledu a stanovené úkoly; prostory rozmístění RVD, vojska PVO, prostředků REB, záloh druhů vojsk, speciálních vojsk, předpokládané čáry jejich zasazení a komunikace k nim; místa velení; systém ženijních zátarasů ve výchozím prostoru a hlavní osy pro manévr vojsk; prostory rozmístění týlových útvarů, skladů a zařízení.

b) V textové příloze — zhodnocení předpokládaného charakteru činnosti; nepřítele na pravděpodobných směrech jeho činnosti; předpokládané hustoty sil a prostředků napřítele po směrech; poměry sil, úkoly vojsk k odražení agrese nepřítele a vytvoření podmínek pro přechod do útoku; příprava výchozího prostoru vojsk a hlavní opatření pro jeho budování; charakter ženijních opatření, síly, prostředky a lhůty ženijních prací; hlavní otázky zabezpečení součinnosti apod.

c) Grafikon zaujetí výchozího prostoru — organizace a zaujetí v různých situacích (variantně) — při zostřování mezinárodně politické situace, při zahájení nenadálé agrese, z míst mírové dislokace, z prostorů soustředění po bojovém poplachu apod.

Při organizaci a přípravě výchozího prostoru se musíme vyvarovat šablonovitěho řešení, které se může nepříznivě projevit při odražení agrese. Proto bude třeba uplatnit jednak prvek předvídavosti předpokládané činnosti agresora, protože výchozí prostor připravujeme již v míru, jednak prvek soustavného upřesňování přijatého zámyslu před přijetím konečného rozhodnutí na základě hluboké analýzy situace.

Pásma příkrytí — je prostor ohraničený zpředu státní hranicí, zleva a zprava stanoveným rozhraním a zadní hranicí. Tato může být totožná s předním okrajem výchozích prostorů divizí prvního sledu, který zaujímají předem stanovené síly a prostředky. Úkolem pásma příkrytí bude:

- zabránit proniknutí pozemních a vzdušných sil nepřítele přes státní hranici;

- přinutit hlavní síly prvního sledu agresora k rozvinutí, odrážet, ničit je a získat představu o jejich zámyslu;

- získat čas pro organizované zaujetí výchozího prostoru a vytvoření podmínek pro přechod hlavních sil do rozhodného útoku a ke zničení agresora.

Volba předního okraje pásma příkrytí, organizace rozmístění sil a prostředků, charakter ženijních úprav i jeho hloubka budou vycházet ze zámyslu odražení agrese, předpokládané činnosti agresora, terénu a dislokace vojsk vyčleněných do pásma příkrytí.

Výhodných vlastností horského a zalesněného terénu využijeme při přimknutí předního okraje pásma příkrytí ke státní hranici zejména tehdy, jestliže státní hranice probíhá po hřebenech hor nebo jejich odvrácených svazích. Chci zdůraznit, že ani v tomto případě se nemůžeme držet nějaké šablony a vzdálenost předního okraje pásma příkrytí i v pásmu jedné armády může být různá. V některých případech může být přímo na státní hranici, na některých směrech např. 2—3 km od ní apod.

Typický horský terén nutí agresora přecházet do útoku na jednotlivých směrech většinou s omezenou kapacitou, a tím i omezenými silami a možnostmi manévru. Proto hlavní úsilí sil a prostředků v pásmu příkrytí soustředíme na udržení nejdůležitějších přechodů. Těch je omezený počet a z hlediska vedení bojové činnosti vytvářejí samostatné směry poměrně malé šířky s ome-

zenými možnostmi objížděk. Zejména na tyto směry položíme důraz při vyčleňování sil a prostředků.

V pásmu příkrytí půjde tudíž především o obranu na široké frontě, budovanou systémem rotních opěrných bodů a praporečnických rajónů obrany s důrazem na přehrazení důležitých směrů. Mezery do šířky a hloubky v sestavě vojsk vyplňujeme zatarasy všeho druhu, palbou dělostřelectva, protitankových prostředků, údery letectva, palbou pěších zbraní, vedení protiztečí a musí je střežit zajišťovací hlídky tak, aby nepřítel nemohl vést obchvaty většími silami.

I v pásmu příkrytí je zapotřebí mít bojovou sestavu hlubokou, zpravidla ve dvou sledech. Druhý sled je účelné rozmístit v hloubce okolo 10–15 km na nejdůležitějším směru tak, aby mohl volně manévrovat, včas zasahovat do boje na určených čarách, znemožňovat nepříteli vedení obchvatů, ničit jeho vzdušné výsadky, popř. ovládnout a udržet důležitý přechod přes státní hranici tam, kde to situace dovolí.

Na některých zvláště důležitých směrech bude účelné použít druhý sled k vytvoření hloubky obrany a příkrytí důležitého směru a kromě toho mít připravenou vševojskovou zálohu.

Pro přechod do útoku hlavními silami bude nutné abychom ovládli a udrželi přechody přes horské masívy. V důsledku organizace obrany na široké frontě a tím i rozptýlení bojové sestavy tento úkol nebudou zpravidla moci plnit vojska vyčleněním do pásma příkrytí. Bude to připadat v úvahu zejména v těch případech, jestliže budou prvosledové jednotky přehrazovat směr na úzkém úseku, nebo budou k dispozici jednotky vyčleněné do druhého sledu [zálohy]. Pak po ovládnutí přechodů přes státní hranici a překročení hlavními silami prvosledových svazků, přejdou do druhého sledu.

Bude účelnější vytvořit předsunuté odřady od svazků prvního sledu v síle pluk—prapor, předsunout je do pásma příkrytí a využít je nejenom k ovládnutí a zabezpečení přechodů přes státní hranici, ale i k plnění dalších úkolů v zabezpečovacím pásmu nepřítele.

Bezprostřední činnost na státní hranici připravují a organizují vojska Pohraniční stráže, která prakticky tvoří předsunutý sled vojsk vyčleněných do pásma příkrytí a mohou dočasně plnit např. tyto úkoly:

- vést průzkum ve prospěch především prvosledových svazků zejména v pohraničním území nepřítele;
- zabezpečovat přechod vlastních předsunutých vojsk přes státní hranici a jejich doprovod v pohraničním pásmu;
- ničit objekty zvláštní důležitosti v pohraničním pásmu;
- ničit nepřítele pronikajícího na vlastní území, zatarasovat přechody přes státní hranici
- zabezpečovat ochranu a obranu komunikací v pohraničním pásmu po překročení státní hranice vlastními vojsky;
- ničit vzdušné výsadky a diverzní skupiny nepřítele v pohraničním pásmu.

Rozsah, doba a zaměření úkolů vojsk Pohraniční stráže budou vycházet především z jejich dislokace, početního stavu, výzbroje, možností jejich podpory, charakteru vybudování opěrných bodů terénu apod.

Vázným problémem při organizaci pásma příkrytí bude vyčlenění sil a prostředků. Bude záviset především na zhodnocení sil uskupení nepřítele na jednotlivých směrech a možnostech jejich rozvinutí. Proto na jeden směr mů-

žeme např. vyčlenit prapor, na jiné síly v hodnotě pluku a může být i takový případ, že do pásma příkrytí vyčleníme celou divizi (podle konkrétní situace).

Aby vyčleněná vojska mohla úspěšně bojovat v pásmu příkrytí, posílíme je zpravidla dělostřelectvem, protitankovými prostředky a ženijními silami a prostředky. Počet posilových prostředků závisí především na důležitosti daného směru. Posilové prostředky předáme do přímé podřízenosti vševojskovému veliteli v pásmu příkrytí. Kromě toho můžeme další síly a prostředky předsunout. Půjde především o oddíly vojskových raket, divizní dělostřelecké skupiny, protitankové zálohy, prostředky PVO, průzkumné a ženijní síly a prostředky apod. Tyto síly a prostředky do pásma příkrytí předsunou zpravidla divize prvního sledu. Proto k zabezpečení velení vzhledem ke značnému počtu sil a prostředků rozmístěných na rozsáhlém prostoru (např. 20×15 km) bude nutné předsunout do pásma příkrytí PVS divizi prvního sledu a do předsunutých skladů i potřebné zásoby.

Při odrážení agrese pásmo příkrytí bude plnit rozhodující úlohu. Proto je účelné do pásma příkrytí plánovat zásahy i armádních prostředků — PTZ, POZ, ŽZ, a některé prostředky i předsunout např. REB.

Všechny předsunuté síly a prostředky je třeba rozmístit tak, aby mohly plnit jak stanovené úkoly v pásmu příkrytí, tak při přechodu k bojové činnosti hlavními silami divizí prvního sledu organizovaně přejít do bojové sestavy.

Není však správné, aby armáda přesunula všechno dělostřelectvo do pásma příkrytí např. i od svazků druhého sledu, protože při rychlém proniknutí nepřítele tímto pásmem nebo při zasazení divize na jiném směru by zůstala divize bez dělostřelectva. Proto nebude účelné předsunout do pásma příkrytí síly a prostředky druholedových divizí.

Důležitá bude ženijní úprava. Ze značného rozsahu a požadavků na ženijní práce (z nichž může být značná část zabezpečena již v míru — úprava cest, komunikací, příprava zátarasů atd.) bude nutné vybudovat především:

- dvě až tři obranná postavení systémem rotních opěrných bodů;
- palebné objekty a ochranné okopy pro živou sílu a bojovou techniku;
- překážky a zátarasy všeho druhu.

Tyto práce mohou trvat 10—12 hodin.

Výchozí prostory budujeme s cílem:

— uchránit živou sílu, techniku i materiální prostředky před jadernými a leteckými údery agresora včasným (ne však předčasným) vyvedením vojsk z prostorů mírové dislokace;

— zabezpečit organizovanou a maximální účast raketových prostředků v prvním jaderném úderu frontu;

— odrážet a ničit vojska agresora, kterým se podařilo proniknout pásmem příkrytí;

— vytvořit podmínky pro organizovaný přechod do rozhodné útočné operace, přenést těžiště bojové činnosti a zničit agresora na jeho území.

Z toho je zřejmé, že požadavky na organizaci a budování výchozích prostorů jsou značně náročné jak do rozsahu, tak i jejich charakteru. Složitosti spočívají zejména v tom, že např. požadavek uchránit živou sílu a techniku vyžaduje jejich rozptýlení, ukrytí v okopech, zatímco přechod do útoku naopak soustředění sil a prostředků na daných směrech a jejich rychlé vyve-

dení. Tyto i ostatní požadavky (např. neúplná znalost záměrů nepřítele v době přípravy výchozích prostorů, požadavek utajení vlastních záměrů apod.) vyžadují tvůrčí přístup velitelů a štábů, jejich vysokou cílevědomost a operativnost v práci.

Výchozí prostor pro útok navazuje předním okrajem na zadní hranici pásma příkrytí, šířka je dána rozhraním zleva a zprava a jeho hloubka může být kolem 80—100 i více km. Výchozí prostor určuje nadřízený velitel.

Výchozí prostory divizí prvního sledu pro útok (používáme i termín první pásmo výchozího prostoru, což je méně výstižné) se v podmínkách Západního válečnictví zaujímají s předním okrajem 20—30 km od státní hranice na hloubku 20 i více km. Tyto normy jsou dány především těmito požadavky:

- podstatně snížit nepříтели možnosti vést pozemní průzkum v prostorech rozmístění divizí prvního sledu;

- znemožnit nepříтели působit do prostoru rozmístění palebnými prostředky, dalekonosným dělostřelectvem apod.;

- umožnit manévr silám a prostředkům z prostorů rozmístění pro přechod do útoku, nebo v případě úspěchu agresora do obrany.

Přitom vliv na volbu vzdálenosti budou mít i jiné faktory, jako:

- dislokace vlastních vojsk. Jsou-li např. vojska vyčleněná do prvního sledu dislokována blíže ke státní hranici, bylo by nelogické, aby zaujímal výchozí prostory přesunem od státní hranice. Na druhé straně je nutné zvážit efektivnost (i z hlediska možného zjištění vlastního zámyslu) přesunování a zaujímání výchozího prostoru pro útok v daných normách, jestliže je svazek dislokován v míru 60 km od státní hranice;

- charakteristika terénu, který bude mít vliv nejenom pro případný přechod do obrany, ale i pro přechod do útoku. Proto na směrech, kde předpokládáme hlavní úder nepřítele bychom měli přední okraj opřít o výhodný terén k obraně. Na směrech, kde předpokládáme přejít do útoku, neměli bychom přední okraj volit za vodními toky, těžko průchodným terénem apod., a tím omezit možnost manévru.

Zvážíme-li tyto faktory, dospějeme k závěru, že v našich podmínkách bude účelnější z daných norem volit ty nižší a přední okraj přiblížit více ke státní hranici. Charakteristickým rysem by mělo být, aby přední okraj výchozích prostorů byl v nestejně vzdálenosti od státní hranice.

Divize prvního sledu ve výchozím prostoru musí být v podstatě rozmístěny tak, aby byly schopny včas přejít do útoku i do obrany. To znamená, že technika bude ukryta především s využitím terénu, první sledy budou zpravidla v praporečích proudech, čely poblíž komunikací, které zabezpečují rychlý výjezd v požadovaném směru.

Vezmeme-li v úvahu vzdálenost předního okraje výchozího prostoru od státní hranice např. 30 km, vidíme, že takto rozmístěné svazky mohou překročit státní hranice čely hlavních sil za 2 hodiny po zahájení agrese nepřítelem.

Na druhé straně nepřítel při boji v pásmu příkrytí na hloubku 30 km může potřebovat jeden den, což by mělo postačovat na organizovaný přechod do obrany nebo k vedení protiztečí. Proto je výhodnější obrannou sestavu ve výchozím prostoru zaujímat pouze na tom směru, kde jde hlavní úder nepřítele. Přechod do obrany na tomto směru vytvoří podmínky pro úder hlavním uskupením na jiném směru.

Prostory rozmístění svazků druhého sledu (druhé pásmo výchozího prostoru) budujeme s předním okrajem ve vzdálenosti 60—80 km od státní hranice, což je dáno požadavkem:

- vyloučit působení taktických prostředků jaderného napadení a pozemního průzkumu nepřítele a snížit efektivnost při použití operačně taktických prostředků jaderného napadení a letounů nosičů nepřítele;

- vést v celém pásmu armády široký manévr z hloubky na nejdůležitější směry a do rozhodujících prostorů;

- v případě vytváření úderného uskupení ze sil druhého sledu zasadit a překročit státní hranici během 4 hodin a tím předejít zasazení svazků druhého sledu nepřátelských prvosledových armádních sborů.

Z hlediska těchto zásad můžeme ty svazky druhého sledu, které jsou dislokovány do 100 km od státní hranice ponechat na místě není-li před nimi nějaká význačná překážka, která by mohla omezit jejich manévr.

Rozmístění druhosledových svazků musí odpovídat předpokládanému použití. Především musí být připraveny po zahájení agrese společně s hlavními silami prvního sledu armády přejít do rozhodného útoku a přenést těžiště bojové činnosti na území nepřítele. V případě úspěchu agresora vést rozhodný protiúder a v součinnosti s vojsky prvního sledu zničit jeho hlavní uskupení a tím vytvořit podmínky pro přechod do útoku. Proto musí být rozmístěny tak, aby mohly okamžitě zahájit široký manévr. V případě neúspěchu prvního sledu mohou vytvořit i hloubku obrany, k jejíž organizaci a zaujetí by vzhledem ke vzdálenosti od státní hranice měly mít dostatek času.

Prostory rozmístění armádních prostředků:

a) Hlavní a záložní prostory rozmístění armádní raketové brigády bude účelné zaujímat mezi výchozími prostory svazků prvního sledu a prostory rozmístění svazků druhého sledu. Toto rozmístění poskytuje větší ochranu a na druhé straně daná vzdálenost od státní hranice umožňuje použití vlastních jaderných prostředků do hloubky rozmístění hlavního uskupení skupiny armád nepřítele.

Při tom bereme v úvahu požadavek, že armádní raketové brigády musí být připraveny plnit úkol i z prostorů soustředění po bojovém poplachu, popř. i z jiných prostorů.

Armádní dělostřelecká brigáda bude zpravidla rozdělena prvosledovým svazkům a proto bez posílení armády dělostřelectvem je vytváření armádní dělostřelecké skupiny ve výchozím prostoru nepravděpodobné.

Prostor rozmístění APTZ (POZ) je výhodné volit v prostoru divizí prvního sledu na předpokládaném tankovém směru, aby mohla být rychle použita na zesílení protitankovosti pásma překrytí na plánovaných i neplánovaných čarách.

b) Vojsko PVO ve výchozím prostoru plní úkoly podle běžných zásad s tím, že část vojsk je již v míru vyčleněna do jednotného systému PVO. Musí být rozmístěno tak, aby se zahájením agrese v jednotném systému PVO bránilo hlavní uskupení vojsk ve výchozím prostoru při odrážení nepřátelských sil agrese.

c) Ženíjná a chemická záloha bude taktéž účelné rozmístit mezi prvním a druhým sledem. Pravidlem by mělo být vytváření dvou záloh. Jednu vytvořit a dotovat prostředky pro zabezpečení přechodu hlavními silami do

útočce a druhou pro směr, na kterém očekáváme hlavní úder nepřítelce a předpokládáme přejít částí sil do obrany.

d) Při odrážení agrese bude účelné pro bezprostřední velení vojskům v pásmu přikrytí vyčlenit PVS a rozmístit je v prostoru divizí prvního sledu. VS armády rozmístíme za výchozími prostory divizí prvního sledu na předpokládaném směru aktivní činnosti hlavního uskupení armády.

Ženíjný budování výchozího prostoru je součástí celkové operační přípravy válčisti, v omezeném rozsahu připravované již v míru. Rozhodující ženíjní práce proběhnou zpravidla v období zostřování mezinárodní vojenskopolitické situace. Ve své podstatě půjde o to, aby ženíjní vybudování výchozího prostoru umožňovalo:

- zabránit nebo alespoň znesnadnit pronikání nepřítelce na naše území;
- vytvořit podmínky k efektivní útočné i obranné činnosti a ochraně živé síly a techniky před účinky všech prostředků napadení;
- vytvořit podmínky pro úspěšné zasazení hlavních sil do útočné operace a nepřetržité velení.

Současné řády a předpisy ČSLA neřeší úkoly pro přípravu výchozího prostoru jednotlivým stupňům velení tak, jak je tomu pro útok. Je to vcelku pochopitelné, protože příprava a zaujetí výchozího prostoru pro první armádní operaci není samostatným druhem bojové činnosti. Jeho příprava a zaujetí není přípravou a zaujetím obrany, ale také není jen přípravou útočné operace. V tomto se i odráží určitý rozpor při určení rozsahu a pořadí ženíjních prací při budování výchozího prostoru. Některé složitosti jsou motivovány i požadavkem vyvádění vojsk do výchozích prostorů tak, aby jejich zaujetí nebylo předčasné a neprozradilo záměr operace. Značný počet požadovaných sil a prostředků na budování, poměrně dlouhá doba potřebná pro práce a jejich demaskující příznaky jsou v rozporu s výše uvedenými požadavky.

Proto stanovení rozsahu ženíjního budování, době zahájení, počtu vyvedených sil a prostředků a důslednému maskování, musí velitelé a štáby věnovat maximální pozornost.

Rozsah ženíjního budování bude kromě jiného záviset na: vojenskopolitické situaci, možnostech a předpokládaném záměru nepřítelce; operačně taktické situaci vlastních vojsk, záměru odrážení agrese nepřítelce a stanovených úkolech vojskům; charakteristice terénu, stavu operační přípravy daného prostoru, časových, technických a materiálních možnostech vlastních vojsk.

Stanovení reálného a konkrétního pořadí budování výchozího prostoru je zásadním předpokladem cílevědomého, přesného, včasného a skrytého vykonání ženíjních prací. Rozsah a pořadí prací nemůžeme stanovit jako při budování obranného pásma armády.

V pásmu přikrytí půjde zpravidla o obranu na široké frontě a pozornost zaměříme na: vybudování dvou až tří postavení systémem rotních opěrných bodů, palebné objekty, ochranné okopy pro živou sílu a techniku a překážky všeho druhu. Ve výchozích prostorech divizí prvního sledu budou vojska rozmístěna především pro přechod do útoku a pouze část vojsk na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítelce může budovat obranu. To bude vyžadovat:

a) Pro vojska, se kterými počítáme pro přechod do útoku, budovat především ochranné objekty pro živou sílu a bojovou techniku, komunikace a prostory pro jejich přesun a zasazení.

b) Pro vojska, se kterými počítáme pro přechod do obrany, budovat palné objekty na hlavním směru předpokládané činnosti nepřítele, ochranné okopy pro nechráněnou živou sílu a kryty pro bojovou techniku, místa velení a připravit manévr zátarasy (u divize 2 a 3 postavení).

c) V prostorech rozmístění druhého sledu a záloh půjde především o budování ochranných okopů pro živou sílu a krytů pro hlavní bojovou techniku, míst velení, úpravu komunikací pro manévr k protiúderu a ke státní hranici a o ženijní opatření v rámci operačního maskování.

Při nenadálém napadení by ve všech případech šlo především o ženijní zabezpečení přesunu vojsk ke státní hranici a podle vývoje situace v daném prostoru zabezpečení útoku (střetných bojů), nebo v případě úspěchu nepřítele zabezpečení obrany.

V každém případě uskupení sil a prostředků armády ve výchozím prostoru, operační sestava a ženijní budování musí odpovídat zámyslu operace, předpokládané činnosti nepřítele, vlastním možnostem, terénu a musí zabezpečovat uchování bojeschopnosti vojsk a nepřetržitě velení po jaderných i leteckých úderech nepřítele; možnost manévru na ohrožené i předpokládané směry, odražení agresora vyčleněnými silami a prostředky, narůstající sílu palby a odporu, zničení pronikajícího nepřítele a zabezpečení přechodu do útoku úderného uskupení.

Závěrem chci konstatovat, že organizace a příprava výchozího prostoru je vysoce zodpovědnou a náročnou činností velitelů, štábů a politických orgánů všech stupňů. Vyžaduje nejenom realizaci některých opatření již v míru, do zostření mezinárodní vojenskopolitické situace, ale na základě znalostí situace a předpokládaného zámyslu agresora, zakončení budování výchozího prostoru v krátkých časových lhůtách pro konkrétní situaci, kterou můžeme pouze předvídat. V tom je i největší složitost v přijímání odpovídajících rozhodnutí.